

К 373.5/Б 98



1200000868433



БАБА ТОНКА

73
години

БЮЛЕТЕН

ИЗДАВА ВТОРА ГИМНАЗИЯ • БАБА ТОНКА
РУСЕ

✓ 373.5
598



12-03-1993

НУ

Регионална библиотека
"Любен Каравелов"



120000868433

АНОТАЦИЯ

р. 140442

Гимназията "Баба Тонка" в град Русе отваря за пръв път вратите си в края на миналия век – 1 септември 1894 година – за да задоволи интересите на будното русенско население, взело дейно участие в борбата за освобождение от турско робство. Въпреки, че в първите години от своето съществуване училището носи името "Княгиня Евдокия", чрез своята дейност то решително определя своя национален облик и продължава възрожденските традиции. Летописните страници на гимназията разказват за чествувания на народните будители, на славянските просветители Кирил и Методий и на бележити български и русенски писатели. Славното революционно минало живее сред класните стаи и окриля техните млади обитатели, разказва им за самоотвержената борба през Възраждането, водена в името на националната свобода, в името на социалната справедливост и човешкия напредък.

Двадесетте години на века внасят нов смисъл във възрожденските идеи и традиции – протест срещу буржоазно-капиталистическия строй и зов за борба срещу него. В резултат на това се стига до преименуването на гимназията. По инициатива на тогавашния и директор – Асен Йорданов учителският съвет решава гимназията да носи името на русенската революционерка баба Тонка. Със заповед № 2487 от 10 юли 1922 година МНП одобрява решението на педагогическия съвет да се преименува гимназията в Русенска народна девическа гимназия "Баба Тонка". В общата ситома на учебно-възпитателната работа на преподавателите, пред които е поставена задачата да подготвят служители на буржоазно-капиталистическия строй, новите комунистически идеи си пробиват път. Младешкото революционно движение с неудържим пролетен устрем преминава през сурови правилници и параграфи и повежда прогресивните възпитаници на гимназията по пътя на смелостта и безстрашието. Из класните стаи се разпространяват поезия, марксистко-ленински произведения, извършват се демонстрации във връзка с годишни чествувания, заемат се ръководствата на ученическите дружества, като се дава нова насока на работата в тях, организира се участието в марксистко-ленински кръжоци.

Летописната книга на гимназията се обогатя с кръвта на много ученици, дъщери на трудовия народ, изгорели в пламъците на ан-

тифашиската борба. Примерът на Баба Тонка, нейният героичен подвиг придобива ново съдържание.

След 9 септември, 1944 година гимназията "Баба Тонка" бързо се преустройва за новите изисквания на живота. В нея се обзавеждат работилници, подреждат се с нови помагала кабинетите по физика, химия, биология, електротехника, автомобили и трактори, машинознание, математика, история, които създават условия за задълбочена учебно-възпитателна работа. Модерно подредения салон по физкультура задоволява изискванията на младите спортисти. Просторната аула е пригодена за чествувания, събрания, кинопрожекции, срещи.

Гимназията "Баба Тонка" затвърди името си на учебен институт, който подготвя своите възпитаници със задълбочени знания и умения. През 1965/66 учебна година випускът на зрелостниците зае първите места на кандидатстудентските изпити във висшите учебни заведения.

Всички ученици от миналосгодишния XI "а" клас издържаха успешно изпитите си и сега са студенти. Татяна Минчева и Росица Керемедчиева - ученички от същия клас получиха златни медали.

Добрата материална база и трудовият ентусиазъм, от който е обхванат учителският и ученическият колектив са гаранция, че Втора трудова политехническа гимназия "Баба Тонка" ще изпълни задачите на народната просвета, поставени от VII конгрес на БКП - ще възпита и подготви съзнателни граждани, дълбоко обичащи труда, достойни строители на комунизма в нашата прекрасна Родина, пламенни борци за мир в целия свят.

Стоян Радев - директор на
Втора трудова политехническа гимназия
"Баба Тонка" - град Русе

Изгряваше по своя кървав път,
страна на цъпите, Родино моя,
в която с еднаква вяра мрат-
и простите, и смелите герои.

НА БАБА ТОНКА

Ти майка си, жена и героиня
една всред многото блестиш,
живота ти макар и тежък, труден
в героичество съумя да претвориш.

Четирма сина даде на народа,
обрече ги на смърт с един замах
макар и найката във теб да бдеше
боркинята взема над нея връх.

При всеки звук, гърмек и стон трептеше
в молба притваряше очи;
но дойде час такъв и във очите-
заплю сина си, за да го спасиш.

Ти беше умна, майко, и в борбата
не жалиш дом, деца, живот
од черната забрадка зорко бдеше
и пазеше бунтовния ни род.

Какво ти дъваме сега на тебе
ний младите творци на този ден?
Един венец от обич, преклонение
и много вяра в идващия ден!

Румяна Христова, 8^и клас

РАЗМИШЛЕНИЯ ПРЕД ЕДИН ПОРТРЕТ.

На смелата жена и майка
баба Тонка

Майко
България,
ти даде искрите,
които запалиха
огън, ~~и~~
и ти ги олази.

Очите, които ме гледат
от онзи портрет
на стената
са чисти.

Толкова чисти,
че приличат
на малки кристали
от потока.

на бурна епоха.

Тази мрачна

епоха с

калдаръмите

с чаткаци, мрачни

копита от морни

коне на заптии.

Майко, колко усилия

зареди вечния извор -

живота -

онзи, който даде на

свободата,

онзи, който подари

на България,

онзи, който обрече

в името на святото дело.

Майко!

Майка със толкова
много и толкова
героични деца.
Една майчина
нежност лъха
и днес
от стария, скромн портрет,
тъмно забрадка,
кротки очи
със заряд от омраза.
Какво ти даде епоката
и какво ти даде на нея?
Дела, които
никога няма да
станат на пепел.
Важни и скъпи
дела.
синове, топлина
и живот.

Любка Камарашева, X^{та} клас.

МАЙКО БЪЛГАРИЮ,

Моя свято почитана
майко Българийо!
Моя дълго страдала страна!...
Чуват се песни от глухо усое.
Ветре,
довеи ги към нас.
Думи,
изречени с глас неспокоен,
във неспокойния час.
Клетвени думи.
Хайдушки песни.

Свистят куршуми -
в усой тесни.

Моята Родина -
на воля расла,
куршуми лее,
себя запасва.

Мойта свято почитана
майка България,
Мойта дълго страдала страна,
турска реч въз лицето
удари я,
прикова я
жесток ятаган...

Покорила народа,
живял под небето
като птица свободно,-
летял надалеко

Но синсвете
по прашните друми
нещо замислят,
леят куршуми.

Мойта Родина
не е робиня!
Мойта България
е несломима!

Моя свято почитана
майко България!
Моя дълго страдала страна. -
От вековното робство
вековно попарена
ти изправи най-сетне
снага.

Вятър полюшнал
запалите клони в гората.

Полумесеца
трепнал със стон
А навред
и навред,
и навред
из България

Бенковски
препускал на кон.

Чул се стон
по ширни поляни,
над горите
се носел барут.

Неизвестни въстаници,
екришом събрани,
клетви девали
с поглед нечут.

- - -

Клетвени думи.
Юнашки песни
Свистят куршуми
в усой тесни.

Мойта Родина,
на воля расла,
пак е свободна,
сабя отнасява!...

- - -

Моя свято почитана
майко Българийо!
Моя дълго страдала родна земя!
Мойта родина
не е робиня!
Мойта България
е несломима!...

Маргарита Станева, уч. XI^{"Г"} клас.

ПОЛИФОНИЧЕН ТРИПТИХ С МАГИСТРАЛ ЗА БАБА ТОНКА

П о м н и

Прости ми, аз имам огромна вина -
бях забравил за подвига смел
на твоя живот,
разкъсал с кинжал една тъмнина,
в която народът ния бе свел.

Целувката на Ботев
е нещо
безкрайно далечно,
туй много далечно,
че сякаш живее във теб
претопена

в една голяма милувка
на твойта земя.
И ти си забравил,
че онази целувка на Ботев
бе само начало
на вечния огън.

И ти си се слял
със спомена - мит
за онези герои
дотогава много,

че станал си част -
малка частичка -
във вечната сплав
от кръв на хайдут
сълзите на майки,
черни забрадки
и черната пот
на твоя народ.

Ти си се слял,
затова си забравил,
за нейната суха десница.

Изкуплението днес
е твойта сълза

върху тази десница.

Сълза на възторг

от вечния спомен
За Ней.

К р ъ в

Но днес аз почувствах една топлина,
топлината на кръв - от теб съм я взел
за да дишам.
Българска кръв - кръв на жена -
станала символ, възторжена цел.

Аз вярвам в безумните
думи,

описващи подвига
на деди и предци.

Вярвам,
защото така съм закърмен
от мойта земя,
защото очите ти помнят
и толкова строги
ми казват,
заповядват
и молят да помня,
че сътворен съм
от капчица кръв,
взета от угари черни,
наторени с безкрайния гняв,
с безкрайната болка,
с безкрайната смелост
на твоята найчинска жертва,
че сътворен съм
от твоята кръв.

За това и не вярвам,
на думи,
защото си в мен.
А подвигът мой
състои се в това,
че аз те обичам,
че съм капка
от твоята кръв.

С и н

И като верую, твоята вяра приел,
аз станах кълн на онези зърна,
посадени от теб,
за вечна храна на онзи орел
пазител на твоя живот — светлина

И днес тече,
както някога в робството
дългата лента
на мътния Дунав.
Но днес, тази лента

не плаче със съизите
на пушки екливи,
събрали във своя ектеж
едия вик непрекъснат
на печалния гняв
от тълпите нещастни
очи,

вгледани в своята кръв.

Днес тази лепта

не плаче,
защото имаше слънце,
слънце,
светлина,

огряващи тази суха земя.

Слънце над робство...

Ти бе такава -

изгряващо слънце,

с лъчите на смелост,
майчинство,
вяра.

Вяра в ръцете
на твоите заточени,
простреляни
синове.

И твоят поглед - целуващ
върху техните сина,
брадясали,
комитски
страни,

бе удар със сабя
върху вековния гнет.
Ти бе човек.

Погледни ме и мен,
твой син искам да бъда.

Магистрал

Прости ми, аз имам огромна вина -
бях забравил за подвига смел
на твоя живот,
разкъсал с кинжал една тълпина,
в която народът шия бе свел.

Но днес аз почувствах една топлина,
топлината на кръв - от теб съм я взел
за да дишам.
Българска кръв - кръв на жена,
станаха символ, възторжена цел.

И като верую, твоята вяра присл,
аз станах кълн на онзи зърна
носадени от теб,
за вечна храна, на онзи орел,
пазител на твоя живот - светлина.

Димитър Кръстов, XI "Г"

СРЕЩА

Годините бавно влачат своите дни и непонят огромната **векна** река, която тежко и тържествено отнася сиво-зелените си **води** край спящия дунавски град - Русе.

Монотонният шепот на реката разказва една от своите **милни тайни**, потопени от годините в мътните и води на белите чудни **създания** - чайките, замрели по каменното и легло. Това е история за величието, жива легенда за подвига на една жена, на една майка. И чайките се вгледват занемели във фигурата на жената с **фенер** в ръка, която подобно на гранитна статуя - безкрайно вярна на своето дело - посреща изгрева и залава от дълбините на реката с **очи**, пълни с надежда и любов. И междуката светлина на **фенера** сочи верното пристанище на живота.

Този августовски ден не обещаваше нищо по-забележително от останалите, но в душата на старата жена се бе вселило някакво незнайно предчувствие, което я караше час по час да наднича на портата с разтутяно сърце. Търсещите очи отново се устремяваха към търновския път и с явно неспокойство се мъчеха като че да проникнат през зидовете на срещните къщи, които закриваха **тъмната** калдъръмена уличка. Светещата искрица в ясните и очи отново **гугукаше** и старицата отпуснато и съвсем бавно се връщаше в **ирачната** стаячка.

Баба Тонка прекрачи дървения праг и отново почувствуваше **лъжа** на онова родно, домашно, което бе за нея безкрайно скъпо и близко. Спомените отново нахлуха в глезата им, посипана вече от **сребърния** прахец на дълголетието. В такива моменти душата на **твърдата** като гранит българка се разнежваше и се топеше от **сладкия** вкус на далечното минало. Очите и, плувнали в предателски **сълзи** търсеха като че през тъмната рамка на прозорчето нещо тако **любимо** и близко, че почернелите старчески ръце неусетно се **протяха** и като че мислено прегръщаха някого.

Тази силна като неумолимата водна стихия жена, която тако **майсторски** умеше да прикрива мъката си под маската на **лъжата**, **угодничеството**, хитростта, ако беше нужно майката, за която **животът** представляваше един безконечен **мискар**ад от хора, криещи се

зад стъклата на своите цветни домина, сега играеше своята истинска роля в театъра на живота. Нейната бездънна душа бе препълнена от възмущение. Тя отново виждаше веселите игри на своите деца, в ушите и звъчаха невинните им гласчета. Майчиното сърце бленуваше да усети отново полъха на домашното огнище, пред което многобройната и челяд се любуваше на разноцветните светлишки на огъня...

В този миг на прага застана запъхтяна Анастасия, най-малката и дъщеря и едва поемайки си дъх извика:

- Мамо! Доведоха ги, навързани в санджир! Там беше и баба Ангел!

Топла вълна заля майчиното сърце, разтупка го с огромна сила и замрежи погледа и. Но това трая само миг. Душата и отново се сви при мисълта за събитието, което се бе случило и което водеше пленените четници в големия град. Мислите и тревожно потекоха. Пред нея ясно изплуваха и потъваха пламенните очи на Караджата. Майката за миг си представи тези топли кафяви очи да я гледат от бесилото и остра ледена тръпка премина през източеното и тяло.

Тя стоеше пред зеещата бездна на неизвестността и търсеше някъде дълбоко в нея да срещне погледа на другия си син, чиято съдба бе за нея неизвестност.

И отново дни препълнени с тревожни мисли, съмнения, безпокойство....

Душата на човека е толкова дълбока, че е в състояние да побере един бездънен океан от мъка и скръб. Спомените и по родните деца представляваха мъчителни приливи в този океан. Майчиният страх-пред неизвестността и съдбата на рождете и бяха нови големи вълни.

И от къде тази немощна жена-старица черпеше толкова сили? Къде се криеше изворът на нейното величие? Дали той не беше в съкровенното и желание да види отново любимите си същества, или той се криеше някъде много по-дълбоко, в идеала, за който тя понасяше всички капризи на съдбата, която не търпеше никакви поправки в своите неписани закони.

Отмаляла, баба Тонка се движеше по тъмния тесен коридор на затвора. Едва сега, останала за миг сама, тя успя да си даде равностметка за всичко, което се бе случило през тия дни. Едва сега тя успя да почувствува умората от безсънните нощи, от тежката борба, която бе водила. И ето сега тя отиваше при Ангел. Нейната непреклонна воля, с която тя се бе въоръжила през изминалата седмица,

изведнѣж я напусна при мисълта за детето и. Умората изведнѣж изчезна и старицата неусети кога се намери пред желязната злокобна врата. Стена и весело и страшно. Веселостта и се пораждаше от спомена за начина, по който тя бе извоювала тази среща. Така умело се бе подиграла с властта, че самата тя за миг се очуди от своя артистичен талант. В полусъница майката чу злобещото трекане на ключовете, скърцането на вратата. Силите изведнѣж и отново я напуснаха. Тя се чувствуваше безкрайно близко до този бленуван миг, за който би отдала всичко. Краката и бяха вкаменени, тя цялата беше късче гранит. Затворила за миг очи през прозрачното перде на невидимите сълзи видя бледното измъчено лице на любимия си син. Погледите им се срещнаха. В нейните очи се четяха безкрайно много топлина и любов, които можеха да забележат единствено Ангел и другарите му. С голямо усилие на волята, Тонка Обретенова успя да преодолее изгарящото я желание да целуне детето си. А как много и се искаше да влее малко сили в изтощените души на разбитите четници, да подхрани душите им с вяра и твърдост. Но не можеше — мръсният тиранин добнеше, следеше всеки неин жест, всяка нейна дума. Дълбоката и омрза към поробителя и даде сили да заиграе отново ролята на негова васалка. Погледът и доби присъщата за нея твърдост, гласът и звучеше укоряващо и иронично.

— Честито ви българско царство, момчета!

Тя чувствуваше, че това се нрави на турците и продължи без да спира да хули и обижда делото, което беше нейна съдба, нейн живот, което бе за нея по-високо от всички дребни човешки чувства, дори от майчината обич.

Под ледените думи, Ангел и другарите му чувствуваха изгарящата топлина на майчиния поглед.

И когато в един от кратките мигове, в които майката и синът можеха да си говорят на хубавия роден език, майката научи страшната вест за съдбата на другия си роден син.

Краткият разказ за героичната смърт на бореца за свобода — родния син се зеби като отровна стрела в сърцето и. Гореща кръв обливаше лицето и, стнемаше силите и, но погледът и бе мъртав за всички тези прехвърляния. В очите и звучеше единствено злокобният глас "убий!" и неговото омразно ехо го повтаряше и повтаряше... Тя не усети кога се намери пред черните стени на затвора, не виждаше улиците, през които вървеше, не чуваше изненаданите думи

на своите познати. Гласът продължаваше да и крещи, краката и се заплитаха, препъваше се...

Когато отвори замрежените си от едва сдържащите сълзи очи, тя видя, че срещу нея се простираше все така величествена и горда вековната река. Зелените и води, както и по-рано носеха отломени клони и хрести. Баба Тонка вдигна глава към слънцето, което пресуши сълзите и. Гласът и твърдо прошенна:

- Първата жертва дадох за делото!

Небето бе безоблачно и замайващо синьо. Само някъде високо горе плуваха плавно две бели чайки. Те за последен път махнаха с крила и се изгубиха в дълбочините на огромното небе. На брега остана да стои наранената майка с поглед впит в бъдещето, с леко отметната забредка. Този миг беше велик! Стойката и бе за скулптора достойна, за гранитен паметник на човешката сила!

Наташа Димитрова

В нас викат днеска нашите деди,
ехти на внуците ни химна кръшен
Бъди готова!

Будна ти бъди!
Те почнаха. Ний трябва
да завършим!

ИЗПИТАНИЕ

Едно скърцащо каруца се движеше по пътя за Шумен. В каруцата освен стареца каруцар, имаше още четирима пътника. Всеки от пътниците се бе замислил и никой не пророчваше дума. По едно време, като закачи новодите за претрадата, старецът се обърна към най-близкия от пътниците и каза:

- А бе, чорбаджи, имаш ли цигара, а?

Пътникът се обърна, впи бледосините си очи в него. Старецът смръщи вежди и отвори уста, за да каже нещо, но не успя, защото пътникът бръкна в джеба на перелината си и като извади хубава табакера, каза:

- Ето вземи, много са хубави.

Старецът посегна да вземе, но загрубелите му от тежкия труд пръсти не можеха да хванат нежните масурчета, затова пътникът му подаде две. Старецът втисна едната зад ухото си, а другата запали. Като всмукна с наслаждение дълбоко от цигарения дим, той заоглежда пътниците си. Силно впечатление му направи пътника, който му подаде цигрите. Беше около 25 годишен, със светло руси коси, под които се откриваше високо, хубаво чело. Очите му бяха светло сини и на човек му се струва, че гледа в безкрайната синьо на небето. А пък и друго, погледнеше ли те с тези очи, сякаш те пронизваше с игли. Погледът му бе силен, властен. От другите си пътници той успя да разгледа само възрастната жена и младежа до нея. Другият пътник беше с гръб към него. Жената бе облечена в протъркано палто, забрадена с черна кърпа, под която се подаваха няколко кичура побеляла коса. Младежът до нея бе облечен в доста големи за ръста му потури и беше наметнат ямурлук.

През целия път никой от пътниците не проговори. Слънцето вече клонеше към залез, когато приближиха града. Наближавайки покрайнините на града синеския пътник сложи ръка на рамото на стареца и каза:

- И така, остани със здраве дядо. Спри тук, че ще сляза. Той спря каруцата и като се раздели с пътника, продължиха. На градската порта ги спряха. Имаше много каруци. Между тях сновяха турци, които ги проверяваха детелно. Докато траеше проверката, старецът се приближи до съседната каруца и запита:

- А бе, момче, защо е това? Какво търсят?

Запитания се наведе, за да бъде по-близо до стареца и каза:

- Комита, дядо, голем комита търсят. Има награда за главата му от самия паша. Голяма награда. Много пари, брей! Пет хиляди жълтици, ей това са много пари. Ех-де ми паднеха на мен бих зарязал каруцата и ще ствоя дюканиче. Ама на, не съм се родил под щастлива звезда. Пък и друго имо, бил неуловим. Що аскер, що башибозук го търси, а не могат го хвана. Не е човек, ами дявол.

Преворките свърши. Те продължиха. На площада, където се бе събрал много народ, жената се обадил:

- Спри, дядо, ние сме до тук.

- Хайде, остана със здраве, жено - каза старецът и подкара каруцата напред.

Много народ се бе събрал. Всички се надигаше на пръсти за да вижда по-добре. Вниманието на всички бе привлечено от грамадния, гол до кръста, с обръсната глава, турчин, който се бе изправил в средата на един кръг послан с кожа и викаше:

- Хайде бе, бабаити. Кой ще дойде да се пребори с мен. Пъзлювци, гяури с гяури. По-страхливи сте от моите ханъми, ха-ха-ха - изсмя се турчина, като тресеше лъсналото си в мазнина тяло.

- Хайде бе, нехранимайковци - викаше той, като обикаляше край насъбрания се народ.

Като чу тези обидни за всеки българин слова, лицето на нашия пътник се наля с кръв. Ръцете му се свиха в юрук.

- Мамо, ще отида... ще отида да покажа на този бабаитин на какво е способен българина, - каза той, като смъкна ямурлука си. Майката само вдигна ушите си счи и го прекръсти.

- Върви чедо, върви, Бог да те пази.

А кой не знаеше Кара Феиз бей. Навред се бе простреля неговата слава на най-жесток борец. Тялото му беше мускулесто и намазано с масло. Колко левенти бе озкати за цял живот. Например последния - един момък от съседното село. А какъв красавец беше. Колко момичета плакеше, когато боя му откъсна ушите и счупи ръката.

- Аз, бей бейенди, ще опитам - се чу гласа на момъка от тълпата.

Разговорите стихнаха. Погледите на всички се впиха в средата на ръст младеж, който излезе на тения. Пред грамадния и мускулест турчин, той изглеждаше като малко момченце. Това впечатление се засилваше и от това, че момъкът бе облечен в доста големи потури,

които бе завързал с нииш някъде под мишиците си. А момъкът бе красавец. Тялото му бе загоряло и добило цвета на старо-загорската пшеница, от която плещяха складовите на бея.

- Ха, ха, ха - изсмя се турчина, като се опита да хване врата на момъка.

- Ей сегичка ще те скрукам, некално поле.

Но протегнатата ръка убиена във въздуха. Това очуди турчина. Той се огледа и видя опнатото красиво лице на момъка. От гърдите му се откъсна един проточен рев и той се хвърли да го хване за кръста. Потурите на българина му пречека, но все пак той успя да се изплъзне от желязната хватка на бея. Турчинът се затече на-ново, но неусети как най-позорно се плъсна на кожения тепих. Огледа се. На около два метра от него стоеше българина и се смееше. Сисеше се и всичкият насобрал се народ. Въздухът китеше от възгласите "Браво". Той се изправи и изгледа с кръвясали очи тълпата.

- Пригвети се да иреш, гаурино, т-т...каза турчина и реши да приложи най-жестоката си хватка.

В този момент момъкът си мислеше: "Ще видим кой ще мре - ти или аз, бостанско плашило. Ще ти покажа аз на какво съм се научил в Браила. Ще ти покажа как се обижда един народ."

В Браила той се бе записал в школата на един руснак борец. Там той научи всички тънкости на тази борба.

Турчинът бавно приближаваше, като протягаше ръце за да обхване главата на българина. Той се остави да го приближи и изведнъж, като скоци напред с краката, силно удари турчина в лъсналия от изсолото корем. Турчинът извика нечовешки и се търкулна на тепиха. Тълпата ликуваше. Калпаците на събралите се люде хвъркнаха във въздуха. Борбата бе приключила с убедителна победа на българина. Турчинът още не можеше да дойде на себе си. Ликващата тълпа обгради момъка, като всеки се стараеше да пипне ръката му. Така се образува доста внушителна тълпа около момъка и майка му. След като се облече момъкът огледа с изкръпци очи тълпата и каза:

- Ето, братя, как трябва да се борим срещу турчина. Готвото се, братя, великия ден идва. Тогаво не на борба ще трябва да побеждаваме, а ще трябва с пушка да защитаваме нашата българска чест.

Тълпата го гледаше със захлас и упоение. Сякаш беше някой приказен юнак спящ от небото, за да победи тирана в борбата,

а не прост момък от народа. По едно време с развълнуван глас проговори един отец:

- Кажи, синко, кой си, че да се помолим на бога за твое щастие.

- Именувам се Никола Обретенков. Син съм на Баба Тонка Обретенкова.

- Бог да благославя майка ти, че е възпитала и отгледала такъв юнак. Да си жив и здрав, синко.

Момъкът се поклони и целуна ръката на светия отец. Тогава от тълпата излезе майка му и се обърна него с думите:

- Отче, трябва не само да благославяш и да раздаваш божията милост, но и да учиш народа на просвета. Трябва да му отвориш очите за правдата. Да му разкажеш за славните царе, които е имал народа ни.

Всички я гледаха в захлас. Никой не можеше да откъсне очи от тази българска майка, която зовеше към бунт, въстание. Гледаха я и и се чудеа. В сърцата на повечето от насъбралите се надигаше вълна от гняв срещу тирана.

- Така ще бъде, майко - отговори светия отец, като наведе побелялата си глава в знак на съгласие.

- Бог да ти дава добър и щастлив живот.

- Ще сме щастливи, когато няма да има кой да ни тормози, отче. Ха остани със здраве и прощавай.

Като хвана майка си под ръка, момъкът и тя се изгубиха из тъмните улици на града.

Като повървяха доста, стигнаха до покрайнините. Спряха пред една ниска къща и почукаха. Отвори им възрастен мъж с увиснали мостаци.

- Влизайте, другите вече дойдоха.

- А апостола? - попита със светнали очи момъкът.

- И той е тук. - каза селянина, като потупа усмихвайки се по рамото младежа.

Влязоха в собата. Там бе доста сумрачно, но видяха отсреща откrehнатата врата и влязоха в слабо осветената стая. В кръг бяха насядали най-различни хора. Мъжете бяха небръснати, дрехите им бяха с кръпки. Имаше и младежи, те държаха в ръцете си своите калпачета и припряно ги мачкаха. Повечето от тях бяха дошли направо от кърската работа. В средата на стаята застана среден на ръст

мъж.

- Вливайте, само вас чакаме. - Той погледна момъка и като се обърна към всички каза:

- Ето един истински българин. Браво, Никола, ти защити истински честта на българина. Бях там и видях всичко. Браво, - каза той и поривисто прегърна младежа.

- А сега на работа, всички тук ли са? Дайте пицова, комата и евангелието. Ще повторите след мен всички. - Заклевам се да служа безотказно на народа си и да се боря за свята и чиста Българска република.

- Заклеваме се! - повториха всички в хор.

Навън нощта бе спуснала черната си пелерина. Всичко бе потънало в дълбок сън. Само в една малка схлупена къща още дълго светеха прозорците. Тази нощ гости на председателя на комитета в Шумен бяха Апостола и баба Тонка със сина си.

Александър Тодоров Цонев

ИЛАРИОН ДРАГОСТИНОВ
(1852-1876)

"...Беше една от най-възторжените души на онази епоха. Той стърчеше между всички със своята интелигентност, с бляскавите си дарования, със своя възвишен характер. Той беше най-идеалният, най-чистият дух на своето време..." -

Д. Шишманов

С цялата си пламенна душа, с горещото си сърце, със своята нестихваща енергия, с младежкия си ентузиазъм и несломим борчески устрем, той се впусна в потока на големите революционни борби. Почти всички жертвува той за вдъхновената цел - даде живота си. Той не напусна борбата и тогава, когато около него "остаха" малцина, а тръгна срещу смъртта!

Иларион Драгостинов е роден през 1852 година в Арабанаси. Баща му - Иван Димитров е дошъл в Арабанаси като малко чираче от еленските колиби и сам се е учил да чете, а после е учил и сина си Иларион. От майка си Елена, дъщеря на богатия търновец Хаджи Панайот той усвоява всичко, което тя е научила в гръцкото училище. Но тези оскъдни знания, наред с малкото гръцки, научен от гърка Силагий и поп Марин не задоволяват будния дух на Иларион. Забелязъл голямата му склонност към науката, баща му го записва в Търновското класно училище. Попаднал в средите на прогресивната патриотична младеж, той сам активно се включва в общото дело - борбата против поробителя. Още през първата година в Търновското училище той живо участва в борбата против гръцкия владика Григорий. Но въпреки това той учи с голямо упорство. Иларион работи над себе си, като се заема с изучаването на чужди езици. През 1861 година той завършва търновското класно училище и веднага заминава за Русчук - за работа и за борба. Работата в една от мисионерските кантори на Русчук бързо му опротивява и съдбата му бързо се променя. Като чиновник в железопътната компания и телеграфист в пощата той е и секретар на читалище "Зора", оглавява борбата против гръцкия владика Синесий, участва в заседанията на революционния комитет в къщата на Баба Тонка, куриер е на тайната поща до Гюргево и Букурещ. През 1872 година е из-

бран за делегат на заседанието на БРЦК. От тогава животът му се свързва със съдбата на революцията. През 1875 година избухва въстание в Босна и Херцеговина. В това време нашият народ също усилено се готви за въстание. Иларион Драгостинов отново е делегат на заседание на БРЦК. След това заминава в Шумен. Той не се страхува да отиде при изменника Никола Българов, предателят на Ангел Кънчев, за да прибере 280 лири комитетски пари. Но не успя. Неуспява и да убеди Атанас Стойков да нападне турски влак с оръжие. Тези неуспехи го оторчават и той сериозно се разтревожава, но продължава да работи за подготвяне на червеноводската чета. Организираното въстание не успява и Иларион Драгостинов е принуден да замина в Букурещ при сестра си Евгения.

Тургевският комитет взема решение за подготовка на ново въстание. Апостолите трябва да заминат за поробената Родина и да подготвят народа. На 21.III.1876 година Драгостинов се връща в България и поема по новодошлите апостилски пътища: Свищов, Горна Оряховица, Лясковец, Търново, Арабанаси. Навсякъде той показва безпримерен героизъм. В Арабанаси дори има смелостта да се движи през доня във въстанически дрехи. В Сливен се заема с организирането на революционен комитет. Избраният революционен комитет взема решение да подготви въстанието. Свършил работата си в Сливен, Драгостинов заминава за Ямбол. Тук хората помнят думите на Георги Икономов "Прогнил е дънерът на Османската империя и скоро ще падне".

От Ямбол Драгостинов заминава за село Върбица. И тук народът е готов за борба. След това е отново в Сливен и отново в Ямбол. И така до 3.V., когато в Сливенския балкан се развява сърменото знаме на малка чета под ръководството на Иларион Драгостинов към него се присъединява Стеил войвода с четата си. Излизат въстаници и от село Нейково и Жеравна. Четата наброява 72 души. Тя се отправя към Котел, но силният пролетен дъжд се превръща в сняг. Четниците оставят следи по които турците лесно ги откриват. Турската конница пресича пътя им. Започва бой с приклади и саби. Атаката на турската конница е отбита и под прекритието на Никола Обретенов и още един четник въстаниците се оттеглят. Само Драгостинов е ранен в ръката. Но на 9.V.1876 година потерята отново ги застига. Още първият залп поваля Иларион, облян в кръв.

Много дни разнасят турците главите на апостолите в близките села, а после в Търговище, Сливен, Елена. Ала кратко е тържеството на чалмалиите. След по-малко от година руските богатири донесят освобождател на българския народ.

Бисер Манджаров X "б"

